

PRIKAZ ZAKONA O CENTRALNOJ EVIDENCIJI STVARNIH VLASNIKA (ČL. 1. ZAKONA O CENTRALNOJ EVIDENCIJI STVARNIH VLASNIKA)

U „Sl. glasniku RS“, br. 41/2018 objavljen je Zakon o Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika (u daljem tekstu: zakon) kojim se uređuje uspostavljanje, sadržina, osnovi evidentiranja i način vođenja Centralne evidencije stvarnih vlasnika pravnih lica i drugih subjekata registrovanih u Republici Srbiji u skladu sa zakonom, kao i druga pitanja od značaja za evidentiranje stvarnih vlasnika.

Kada je u pitanju primena zakona, čl. 2. Zakona je propisano na koja pravna lica i druge subjekte registrovane u Republici Srbiji se primenjuje:

- 1) privredna društva, osim javnih akcionarskih društava;
- 2) zadruge;
- 3) ogranke stranih privrednih društava;
- 4) poslovna udruženja i udruženja, osim političkih stranaka, sindikata, sportskih organizacija i udruženja, crkava i verskih zajednica;
- 5) fondacije i zadužbine;
- 6) ustanove;
- 7) predstavništva stranih privrednih društava, udruženja, fondacija i zadužbina.

Ovaj zakon se u skladu sa stavom 2 navedenog člana primenjuje i na privredna društva i ustanove u kojima je Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave jedini član, odnosno osnivač.

Članom 3 Zakona definisano je značenje pojedinih pojmova:

- 1) Centralna evidencija je javna, jedinstvena, centralna, elektronska baza podataka o fizičkim licima koja su stvarni vlasnici Registrovanog subjekta;
- 2) evidentiranje je upis, promena ili brisanje podataka koji su ovim zakonom i drugim propisima određeni kao predmet evidentiranja u Centralnoj evidenciji;
- 3) stvarni vlasnik Registrovanog subjekta jeste:

(1) fizičko lice, koje je posredno ili neposredno imalac 25% ili više udela, akcija, prava glasa ili drugih prava, na osnovu kojih učestvuje u upravljanju

Registrovanim subjektom, odnosno učestvuje u kapitalu Registrovanog subjekta sa 25% ili više udela;

(2) fizičko lice koje posredno ili neposredno ima preovlađujući uticaj na vođenje poslova i donošenje odluka;

(3) fizičko lice, koje Registrovanom subjektu posredno obezbedi ili obezbeđuje sredstva i po tom osnovu bitno utiče na donošenje odluka organa upravljanja Registrovanog subjekta prilikom odlučivanja o finansiranju i poslovanju;

(4) fizičko lice koje je osnivač, poverenik, zaštitnik, korisnik ako je određen, kao i lice koje ima dominantan položaj u upravljanju trustom, odnosno u drugom licu stranog prava;

(5) fizičko lice koje je registrovano za zastupanje zadruga, udruženja, fondacija, zadužbina i ustanova, ako ovlašćeno lice za zastupanje nije prijavilo drugo fizičko lice kao stvarnog vlasnika.

Stavom 2 navedenog člana propisano je da izuzetno, ako nije moguće odrediti fizičko lice iz stava 1. tačka 3) podtač. (1)–(4) ovog člana na način kako je to propisano, stvarni vlasnik Registrovanog subjekta je fizičko lice koje je registrovano za zastupanje, odnosno koje je registrovano kao član organa tog subjekta.

Kada su u pitanju drugi pojmovi koji se upotrebljavaju u zakonu, a koji nisu definisani ovim članom, oni imaju značenje definisano posebnim zakonima.

U skladu sa stavom 4. Zakona Centralnu evidenciju vodi Agencija za privredne registre u elektronskoj formi, preko registratora.

Članom 5 je propisana sadržina Centralne evidencije te u zavisnosti od pravne forme, odnosno oblika organizovanja, ona sadrži sledeće podatke o Registrovanom subjektu:

- 1) poslovno ime, odnosno naziv;
- 2) adresa sedišta;
- 3) datum upisa, promene ili brisanja podatka;
- 4) matični broj dodeljen od Republičkog zavoda za statistiku;
- 5) poreski identifikacioni broj (PIB);
- 6) status registrovanog subjekta (npr. aktivan, u stečaju, u likvidaciji, u prinudnoj likvidaciji, brisan);

- 7) pravna forma, odnosno oblik organizovanja;
- 8) šifra pretežne delatnosti, odnosno oblast ostvarivanja ciljeva;
- 9) podatak o zastupniku;
- 10) fizičko lice koje je registrovano kao član organa;
- 11) osnovni (registrovani) kapital;
- 12) podatke o članovima, odnosno osnivačima i procentu njihovog udela, odnosno broju i procentu njihovih akcija;
- 13) skraćeno poslovno ime;
- 14) poslovno ime na stranom jeziku;
- 15) skraćeno poslovno ime na stranom jeziku;
- 16) adresu za prijem pošte;
- 17) adresu za prijem elektronske pošte;
- 18) brojeve računa u bankama;
- 19) kontakt podatke, ako su registrovani.

U skladu sa stavom 2 navedenog člana Centralna evidencija sadrži sledeće podatke o stvarnom vlasniku Registrovanog subjekta:

- 1) za domaće fizičko lice – lično ime, jedinstveni matični broj građana i država prebivališta;
- 2) za stranca – lično ime, broj pasoša i država izdavanja i/ili lični broj za stranca i/ili broj lične karte stranca i zemlja izdavanja u skladu sa propisima kojima se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, dan, mesec, godina i mesto rođenja, država prebivališta i državljanstvo;
- 3) za izbegla ili prognana lica – lično ime, broj legitimacije, dan, mesec, godina i mesto rođenja i država boravišta;
- 4) osnov za sticanje svojstva stvarnog vlasnika Registrovanog subjekta iz člana 3. stav 1. tačka 3) podtač. (1)–(5) i stava 2. ovog zakona.

Centralna evidencija pored podataka navedenih u stavu 1 i 2 navedenog člana sadrži i datume o evidentiranju podataka.

Ministar nadležan za poslove privrede bliže propisuje sadržinu Centralne evidencije radi sprovođenja evidentiranja stvarnih vlasnika Registrovanog subjekta.

U skladu sa čl. 6. Zakona osnovi evidentiranja u Centralnu evidenciju su:

- 1) osnivanje Registrovanog subjekta;
- 2) promena vlasničke strukture i članova organa Registrovanog subjekta, kao i druge promene na osnovu kojih se može ceniti ispunjenost uslova za sticanje svojstva stvarnog vlasnika Registrovanog subjekta iz člana 3. ovog zakona.

Kada je u pitanju način vođenja Centralne evidencije u skladu sa čl. 7. evidentiranje podataka u Centralnu evidenciju vrši:

- 1) registrator, na osnovu preuzetih podataka od nadležnih državnih organa o Registrovanom subjektu iz člana 5. stav 1. ovog zakona;
- 2) lice koje je ovlašćeno za zastupanje u Registrovanom subjektu (u daljem tekstu: ovlašćeno lice), i to podataka iz člana 5. stav 2. ovog zakona.

Registrator je dužan da preuzme podatke najkasnije u roku od dva radna dana od dana nastupanja promene podataka, odnosno od prijema obaveštenja o nastaloj promeni dobijenog od strane nadležnog državnog organa.

Ovlašćeno lice je dužno da evidentira podatke u Centralnoj evidenciji, najkasnije u roku od 15 dana od dana nastupanja osnova evidentiranja iz člana 6. ovog zakona.

Agencija je dužna da ovlašćenom licu omogući nesmetan pristup Centralnoj evidenciji radi evidentiranja podataka preko internet strane (portala) Agencije.

Ovlašćeno lice vrši evidentiranje i ispravku evidentiranih podataka uz upotrebu kvalifikovanog sertifikata za elektronski potpis.

Pristup internet strani (portalu) i način njenog korišćenja određuje Agencija.

Kada su u pitanju izvodi i potvrde iz Centralne evidencije članom 8. je propisano da na zahtev zainteresovanog lica Agencija, najkasnije u roku od dva radna dana od dana prijema zahteva, izdaje:

- 1) izvod iz Centralne evidencije o podacima o stvarnim vlasnicima Registrovanog subjekta;

2) potvrdu iz Centralne evidencije o istorijskim podacima o stvarnim vlasnicima Registrovanog subjekta;

3) potvrdu iz Centralne evidencije da je neko fizičko lice upisano ili je bilo upisano kao stvarni vlasnik Registrovanog subjekta.

Zahtev se podnosi se elektronski, preko internet strane (portala) Agencije ili u pisanoj formi na propisanom obrascu, a ako obrazac nije propisan, podnosi se kao podnesak.

Uz zahtev se prilaže i dokaz o uplati naknade za izdavanje izvoda, odnosno potvrde.

Visinu i način plaćanja naknade utvrđuje Agencija, u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravni položaj Agencije.

U skladu sa čl. 9. Zakona istovremeno sa evidentiranjem vrši se i objavljivanje podataka na internet strani (portalu) Agencije, a podaci o stvarnom vlasniku Registrovanog subjekta proizvode pravno dejstvo prema trećim licima narednog dana od dana objavljivanja tih podataka na internet strani (portalu) Agencije.

Kada je u pitanju čuvanje podataka čl. 10. je propisano da je Agencija dužna da podatke iz Centralne evidencije čuva trajno.

Registrovani subjekt je dužan da ima i čuva odgovarajuće, tačne i ažurne podatke i dokumenta na osnovu kojih se određuje stvarni vlasnik Registrovanog subjekta deset godina od dana evidentiranja podataka o stvarnom vlasniku.

Registrovani subjekt je dužan da na zahtev nadležnog državnog organa i Narodne banke Srbije učini dostupnim i dostavi podatke i dokumenta iz stava 2. ovog člana.

Ministar nadležan za poslove privrede bliže propisuje način i uslove elektronske razmene podataka između Agencije, državnih organa i Narodne banke Srbije, radi sprovođenja evidentiranja stvarnih vlasnika Registrovanog subjekta.

U skladu sa čl. 11. Zakona fizičko lice koje je evidentirano kao stvarni vlasnik Registrovanog subjekta može podneti tužbu protiv Registrovanog subjekta nadležnom sudu prema sedištu Registrovanog subjekta radi utvrđivanja da to lice nije stvarni vlasnik. Postupak po tužbi je hitan.

Sud, po pravnosnažnosti presude kojom je utvrđeno da tužilac nije stvarni vlasnik Registrovanog subjekta, dostavlja presudu Agenciji radi brisanja tog lica iz Centralne evidencije.

U skladu sa čl. 12. Zakona nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za poslove privrede.

Članom 13. Zakona propisano je krivično delo:

„Ko u nameri da prikrije stvarnog vlasnika Registrovanog subjekta, u Centralnu evidenciju ne upiše podatke o stvarnom vlasniku Registrovanog subjekta, upiše neistinit podatak o stvarnom vlasniku Registrovanog subjekta kao istinit, promeni ili izbriše istinit podatak o stvarnom vlasniku Registrovanog subjekta, kazniće se kaznom zatvora od tri meseca do pet godina.“

Članom 14. Zakona su propisani prekršaji:

„Novčanom kaznom od 500.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj Registrovani subjekt – pravno lice:

1) ako ne izvrši evidentiranje podataka o stvarnom vlasniku Registrovanog subjekta u Centralnoj evidenciji u roku propisanom u članu 7. stav 3. ovog zakona;

2) koji nema i ne čuva odgovarajuće, tačne i ažurne podatke i dokumenta na osnovu kojih je evidentirao stvarnog vlasnika Registrovanog subjekta (član 10. stav 2).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara.“

Kada su u pitanju prelazne i završne odredbe, čl. 15. Zakona propisano je da su postojeći Registrovani subjekti dužni da najkasnije u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona odrede stvarnog vlasnika Registrovanog subjekta iz člana 3. ovog zakona, kao i da obezbede podatke i dokumenta iz člana 10. stav 2. ovog zakona.

Registrovani subjekt dužan je da na zahtev nadležnog državnog organa i Narodne banke Srbije učini dostupnim i dostavi podatke i dokumenta iz stava 1. ovog člana.

U skladu sa čl. 16. Zakona rok za donošenje podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona je tri meseca od dana njegovog stupanja na snagu.

Članom 17. je propisano da će Agencija uspostaviti Centralnu evidenciju, najkasnije do 31. decembra 2018. godine.

Ovlašćeno lice dužno je da najkasnije do 31. januara 2019. godine evidentira podatke iz člana 5. stav 2. ovog zakona za Registrovanog subjekta osnovanog do 31. decembra 2018. godine.

U skladu sa čl. 18. Zakona ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja zakona u „Službenom glasniku Republike Srbije“, tačnije 8. juna 2018. god.

Kako se navodi u predlogu ovog Zakona osnovni cilj donošenja ovog zakona sastoji se u unapređenju postojećeg sistema otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i usaglašavanju domaćeg zakonodavstva sa svim međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Sistem za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma Republike Srbije je procenjen kao nedelotvoran i nedovoljno usklađen sa međunarodnim preporukama, zbog čega je Republika Srbija ušla u pojačan nadzor od strane Komiteta Manival.

Prema procedurama Komiteta Manival, Republika Srbija je imala rok do septembra 2017. da pokaže da je postigla značajan napredak na ispunjavanju nedostataka konstatovanih u izveštaju (nedostaci na nivou tehničke usklađenosti i na nivou delotvornosti). S obzirom da Republika Srbija nije pokazala zadovoljavajući napredak, što je Komitet Manival potvrdio i u svom Prvom izveštaju o pojačanom praćenju usvojenom na zasedanju Komiteta u septembru 2017. godine. Republici Srbiji je ostavljen rok do juna 2018. da ispuni sve preporuke na nivou tehničke usklađenosti i da pokaže značajan napredak u delu delotvornosti.

Kako je Republika Srbija nedavno otvorila poglavlja u pregovorima za pristupanje Evropskoj uniji, neophodno je nacionalno zakonodavstvo ubrzano usaglasiti sa evropskim standardima.

Međunarodni standardi, koji su navedeni u razlozima za donošenje ovog zakona i sa kojima se zakon usaglašava, kao i uporednopravna praksa ukazuju na potrebu da ova materija bude regulisana zakonom.

Oblast evidentiranja i vođenja evidencije o stvarnom vlasniku je u tesnoj vezi sa funkcionisanjem i efikasnošću sistema koji je od strane komiteta Manival ocenjen prilično lošim ocenama. Kako se dalje navodi u Predlogu donošenjem ovog zakona država će pokazati političku spremnost da se menja sistem koji pokazuje ozbiljne nedostatke i izlaže finansijski sistem riziku od zloupotreba, a donošenje ovog zakona doprineće efikasnijem funkcionisanju i ostvarivanju zadatih ciljeva na planu borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

Kako se navodi u Predlogu ovog Zakona osnovni cilj donošenja ovog zakona je uvođenje jedinstvene baze podataka o stvarnim vlasnicima pravnih lica i drugih subjekata koji su registrovani u odgovarajućim registrima u Republici Srbiji, radi unapređenja postojećeg sistema otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Postojeći mehanizam razmene podataka sa obveznicima, koji je u skladu sa važećim propisima, pokazao se u praksi nedovoljno efikasnim, pre svega u smislu brzine

pribavljanja podataka i verodostojnosti istih. Međunarodni standardi u ovoj oblasti akcenat, između ostalog, stavljaju upravo na kratak vremenski interval u kome se može doći do podataka o stvarnom vlasništvu i u tom smislu predviđaju postojanje odgovarajućeg registra u kome bi se objedinjeno vodili podaci i kome bi se moglo pristupiti u realnom vremenu, odnosno trenutno, što će se donošenjem ovog zakona u celosti ispuniti.

Cilj donošenja ovog zakona je i usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti.